

Pēteris VANAGS

Latvijas Universitāte, Stockholms universitet

SAĪSINĀJUMI *Anon., Anonym., Anon. Voc.* LIBORIJA DEPKINA VĀRDNĪCAS *LETTISCHES WÖRTERBUCH* MANUSKRİPTĀ

1.

17. gadsimta otra puse un 18. gadsimta sākums bija ļoti aktīvs latviešu vārdnīcu rakstīšanas laiks. Šai laikā ir radušās ne vien trīs savulaik izdotas vārdnīcas – 1683. gada Georga Elgera poļu-latīņu-latviešu vārdnīca *Dictionarium Polono-Latino-Lot-taivicum*, 1688. gada anonīmā vācu-latīņu-poļu-latviešu vārdnīca *Vocabularium wie Etzliche gebräuchliche Sachen Auff Teutfch / Lateinifch / Polnifch Und Lettifich / Auszufprechen feynd* (Voc), 1705. gada anonīmā vācu-zviedru-poļu-latviešu vārdnīca *Wörter=Büchlein / Wie Etzliche gebräuchliche Sachen auff Teutfch / Schwedifch / Polnifch und Lettifich / Zu benennen feynd* (Wb), bet arī virkne lielāku un mazāku manuskriptu. Starp tiem minami divi Kristofora Fīrekera vārdnīcas *Lettifches und Teutfches Wörterbuch* manuskripta noraksti, Johana Langija vārdnīcas *Lettifich-Deutsches Lexicon* manuskripts, anonīmā *Manuale Lettico-Germanicum*, kā arī daži īsāki rokraksti (sk., piemēram, Zemzare 1961, 64–102).

17. un 18. gadsimta mijā radies arī latviešu-vācu vārdnīcas manuskripts *Lettifches Wörterbuch* (LW), ko sastādījis Rīgas Jāņa baznīcas mācītājs Liborijs Depkins (Liborius Depkin, 1652–1708). Līdztekus nelielam 1704. gadā iespiestam vārdnīcas paraugam *Vortrag Zu einem lang=gewünschten Lettifchen Wörter=Buche*, saglabājies arī plašs vārdnīcas manuskripts trīs sējumos, kas atrodas Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā Rīgā (Zemzare 1961, 103–108). Pie šī manuskripta sagatavošanas izdošanai pašlaik strādā Dienvidaustrālijas Flindersa universitātes profesors Trevors G. Fennells (sk. Fennell 2003)¹.

Liborijs Depkins savu vārdnīcu sastādījis, izmantodams dažādus viņam pieejamus leksiskus avotus (sal. Fennell 2003, 48). Visplašāk Depkins lietojis publicētos reliģiskos tekstus – īpaši Bībeles tulkojumu (izdots 1685–1694), tāpat arī Kurzemes dziesmu grāmatas izdevumus, Georga Manceļa *Lang=gewünschte Lettifche Postill* (1654). No šiem avotiem vārdi reizēm ņemti ar visu teksta fragmentu.

Otra grupa ir 17. gadsimta lingvistiskie avoti. Tā ir viena latviešu valodas gramatika – 1685. gadā izdotā Heinricha Adolfija *Erster Versuch Einer kurtz=verfaffeten*

¹ Izsaku pateicību profesoram Trevoram G. Fennellam par šim rakstam laipni sagādātajiem materiāliem.

Anleitung Zur Lettifchen Sprache, kā arī jau tolaik iespējās vārdnīcas – Georga Manceļa *Lettus, Das ist Wortbuch* un *Phrafeologia Lettica* (1638). Bez tam izmantoti arī Depkina rīcībā esošie manuskripti. Vārdnīcā plaši iestrādāts Kristofora Fīrekera vārdnīcas manuskripts, kā arī leksikas materiāls, kas Depkina vārdnīcā apzīmēts ar *Anon.*, *Anonym.* vai *Anon. Voc.* – tātad, anonīma vārdnīca.

Vēl viena avotu grupa ir dažāda individuāla informācija, piemēram, Liborija Depkina kalps (*servus meus*), kura vārds gan netiek minēts, tāpat arī informants, kas apzīmēts ar *Dietz* vai latīnizētā versijā *Dietzius*. Taču šis raksts veltīts avota *Anon.*, *Anonym.*, *Anon. Voc.* analīzei.

2.

Salīdzinot ar apzīmējumu *Anon.*, *Anonym.* vai *Anon. Voc.* marķētās leksēmas ar anonīmajiem 17. gs. beigu un 18. gs. sākuma leksikografiskajiem avotiem – *Manuale Lettico-Germanicum*, 1688. un 1705. gada četrvalodu vārdnīcām, neapšaubāmi redzama sakarība starp Depkina manuskriptu un četrvalodu vārdnīcām. Gadījumos, kad latviešu teksts abās četrvalodu vārdnīcās ir atšķirīgs, ir konstatējama saistība ar vienu avotu – Rīgā 1688. gadā izdoto četru valodu vārdnīcu – *Vocabularium wie Etzliche gebräuchliche Sachen Auff Teuffsch / Lateinifch / Polnifch Und Lettifch / Auszufprechen feynd*.

2.1.

Salīdzinājumā redzami samērā daudzi gadījumi, kuros Depkina *LW* ar *Anon.* apzīmētais materiāls atbilst tikai 1688. gada vārdnīcai, bet atšķiras no 1705. gada vārdnīcas līdzīgā teksta.

Nr.	Liborius Depkin, <i>Lettisches Wörterbuch (LW)</i>	<i>Vocabularium</i> , 1688 (Voc)	<i>Wörterbüchlein</i> , 1705 (Wb)
1.	<i>Ehrf'chkons foll Anon. fejn eine. Castanie. melius Kastaņu=kohdeli, =Augli, =Reekfti. LW 166</i>	<i>Die Kaftania. Ta Erckskohn. Voc D5v–D6r</i>	<i>Die Castania. Ehrfchkoni. Kaftaņes. Wb [82]–[83]</i>
2.	<i>Bahrſda pro Bahrda. Wischm. p. 113 item. Anon. Voc. Bahrsda. LW 202</i>	<i>Der Bart. Ta Bahrsda. Voc A5v–[A6r]</i>	<i>Der Bart. Ta Bahrda. Wb [10]–[11]</i>
3.	<i>Leela Grahmata. bibel. Anon. Voc LW 218</i>	<i>Die Bibel. Tas Lelais Gramatzs. Voc [A7v]–[A8r]</i>	<i>Die Bibel. Deewa S'wehtajs Rakfts. Wb [14]–[15]</i>

4.	<i>dreimannis. drechßler. est qd. Germanismus man hat aber ots beffers. hinc. dreijeht. drechßlen. dreijeris. Anon. LW 314</i>	<i>Der Dreher. Tas Dreiers. Voc [B10v]–[B11r]</i>	<i>Der Dreher. Tas Dreimannis. Wb [44]–[45]</i>
5.	<i>Semes=gabbals. Erden kloß Anonym. Voc. LW 388</i>	<i>Der Erdenkloß. Tas Semmes-gabbals. Voc A3v–A4r</i>	<i>Der Erdenkloß. Ta Semmes=Pihte. Wb [6]–[7]</i>
6.	<i>Skrihw=galding Schreibtafel. Anon: LW 410</i>	<i>Die Schreibtaffel. Ta Scriwgalding. Voc B2v–B3r</i>	<i>Die Schreibtaffel. Ta Peeminnef'channas=Grahmatīṇa. Wb [32]–[33]</i>
7.	<i>leelajs Grahmats. die bibel. Anon. cur ô leela Grahmata? LW 432</i>	<i>Die Bibel. Tas Lelais Gramatzs. Voc [A7v]–[A8r]</i>	<i>Die Bibel. Deewa S'wehtajs Rakfts. Wb [14]–[15]</i>
8.	<i>Kaf'jes der Huften. Anonym. cap. de Pharmac. et Morbis LW 597</i>	<i>Der Huften. Tas Kaffes. Voc B5v–B6r</i>	<i>Der Huften. Tahs Klepus. Wb [36]–[37]</i>
9.	<i>melna krihte. Könnte blej=erz geheifen werden Anon. Bliewarts. sed male LW 702</i>	<i>Das Bleyertz. Tas Bliewarohs. Voc B2v–B3r</i>	<i>Das Bleyertz. Ta melna Krihte. Wb [28]–[29]</i>
10.	<i>et Anon. Kundfiba: Obrigk. Manc. p. 119. it wirf'iba LW 737</i>	<i>Die Obrigkeit. Ta Kundfiba. Voc [A8v]–[A9r]</i>	<i>Die Obrigkeit. Ta Wirf'iba. Wirf'sneeziba. Wb [16]–[17]</i>
11.	<i>Ta Namneeziba. Bürgerfchaft. Anon. LW 965</i>	<i>Die Bürgerfchaft. Ta Namneeciba. Voc [A8v]–[A9r]</i>	<i>Die Bürgerfchaft. To Namneeku Draudfiba. Wb [16]–[17]</i>
12.	<i>Tihte. Anon. eine Winde aufm boden. Trochlea. LW 1304</i>	<i>Die Winde. Ta Tiet. Voc C1v–C2r</i>	<i>Die Winde. Ta Winde. Wb [50]–[51]</i>
13.	<i>Skrohderis. Schneider. It Skroders... Skrohdels. Schneider. Anon. LW 1575</i>	<i>Der Schneider. Tas Scrodells. Voc [B8v]–[B9r]</i>	<i>Der Schneider. Tas Skrohderis. Wb [42]–[43]</i>
14.	<i>Winde. Eine Winde etwas aufzuwinden. Trochlea. Anon. Tihte. LW 1814</i>	<i>Die Winde. Ta Tiet. Voc C1v–C2r</i>	<i>Die Winde. Ta Winde. Wb [50]–[51]</i>
15.	<i>Wehrmeris. Warmer. Ignitabulum. it. Ugguns Panna eine Glüt=pfanne. Karftas=Panna, Anon. mihi o placet. LW 1785</i>	<i>Die Glutpfanne. Ta Karrftaspanna. Voc C1v–C2r</i>	<i>Die Glutpfanne. Ohglu=Panna. Wehrmeris. Wb [52]–[53]</i>

2.2.

Otra pierādījumu grupa, kas skaidri liecina par apzīmējuma *Anon.* saistību ar 1688. gada vārdnīcu, ir līdzās leksēmām minētā atsauce uz vārdnīcas nodaļu nosaukumiem latīņu valodā. Šādi nosaukumi ir tikai šai vārdnīcā, jo 1705. gada izdevumā latīņu teksta vispār nav.

Nr.	Liborius Depkin, <i>Lettisches Wörterbuch</i>	<i>Vocabularium</i> , 1688		<i>Wörterbüchlein</i> , 1705
		Piemēri	Nodaļas nosaukums	
1.	<i>Kabbata. Kabbatiņņa. Schubfack. Funda Spohliņ in Kabbatin ftehkeneht, sapienti sat. Anonym. cap. de vestib. LW 581</i>	<i>Der Schubfack. Ta Kabbata. Voc C5v–C6r</i>	<i>De Vestitu. Voc C5v</i>	<i>Der Schubfack. Ta Kabbata. Wb [60]–[61]</i>
2.	<i>Kafʼjes der Huften. Anonym. cap. de Pharmac. et Morbis LW 597</i>	<i>Der Huften. Tas Kaffes. Voc B5v–B6r</i>	<i>De Pharmacopolio & morbis. Voc B5v</i>	<i>Der Huften. Tahs Klepus. Wb [36]–[37]</i>

Savukārt vienreiz ir norāde uz faktu, ka latviešu leksēma ņemta no *Anon.* pēdējās nodaļas. Šai gadījumā atbilst gan leksēmas, gan to atrašanās vieta 1688. gada vārdnīcā.

Nr.	Liborius Depkin, <i>Lettisches Wörterbuch</i>	<i>Vocabularium</i> , 1688		<i>Wörterbüchlein</i> , 1705
		Piemēri	Nodaļas nosaukums	
1.	<i>Ugguns=Akmīns. Anon. malè et cap. ult: Zeets akmins. id. Anon. LW 684a</i>	<i>Der Feurstein. Tas Uggen-sackmins. Voc C2v–C3r; Der Kifelfstein. Tas Zeets ackmenns. Voc [D9v]–[D10r]</i>	<i>De Domo & Supellectili. Voc [B12v]; De Metallis & Lapidibus. Voc [D9v]</i>	<i>Der Feurstein. Tas Krams. Wb [52]–[53] Der Kifelfstein. Tas Krams. Wb [90]–[91]</i>

2.3.

Līdzās tiko aplūkotajiem gadījumiem, kad ir pilnīgi skaidra *LW* izmantoto leksēma izcelsme no *Voc*, ir arī tādi, kuros leksēmas *Voc* un *Wb* sakrīt, piemēram:

Nr.	Liborius Depkin, <i>Lettisches Wörterbuch</i>	<i>Vocabularium</i> , 1688	<i>Wörterbüchlein</i> , 1705
1.	<i>Kruftibas=Akmins.</i> <i>taufstein. An. voc.</i> LW 27	<i>Der Taufftein.</i> <i>Tas kruftibes ackmens.</i> Voc [A7v]–[A8r]	<i>Der Taufftein.</i> <i>Tas Kruftibas Akmins.</i> Wb [15]
2.	<i>Mehrkaķķis. Anon.</i> <i>Meerkazze.</i> LW 587	<i>Die Meerkatze.</i> <i>Tas Mähr Kackis.</i> Voc D1v–D2r	<i>Die Meerkatze.</i> <i>Tas Mehrkaķķis.</i> Wb [74]–[75]
3.	<i>kaftaņo kohks.</i> <i>Kaftanien baum.</i> <i>Anon. Ehrkf'chkons</i> <i>Caftanje.</i> LW 597	<i>Die Kaftania.</i> <i>Ta Erckskohn.</i> Voc D5v–D6r	<i>Die Caftania.</i> <i>Ehrfchkoni. Kaftaņes.</i> Wb [82]–[83]
4.	<i>Nehsdohks. Germ.</i> <i>melius azzu=drehbes</i> <i>Schnuptuch...</i> <i>Nehsdohk. degguna</i> <i>f'lauzamajs Aut.</i> <i>Anon.</i> LW 992	<i>Das Schnuptuch.</i> <i>Tas Näsdochs.</i> Voc [C6v]–[C7r]	<i>Das Schnuptuch.</i> <i>Tas Nehfdohks.</i> <i>Degguna f'lauzamajs Aut.</i> Wb [60]–[61]
5.	<i>S'alneeks. Saltzfaß.</i> <i>Ta S'alneeka. Anon.</i> LW 1462	<i>Das Saltzfaß.</i> <i>Ta Schalnich.</i> Voc C4v–C5r	<i>Das Saltzfaß.</i> <i>Ta S'alneeka.</i> Wb [56]–[57]

Taču *LW* vispār nav atrasti piemēri, kuros norāde *Anon.* varētu tikt attiecināta vienīgi uz 1705. gada vārdnīcu.

3.1.

Liborija Depkina vārdnīcas manuskriptā ir vismaz trīsdesmit norāžu, kas apzīmētas ar *An. Voc.*; *Anon.*; *Anonym. Voc.* Tā ir interesanta norāde un apzīmējums ne vien Depkina vārdnīcas, bet arī 1688. gada četru valodu vārdnīcas vēstures pētniecībai. Vārdnīca izdota Rīgā, un tās titullapā patiešām nav norādīts autors. Tradicionāli latviešu leksikografijas vēsturē tā ir apzīmēta ar Georga Dreseļa (*Georg Dressel*, 1654–1698) vārdu (sal. Zemzare 1961, 91–93; Šiško 1999, 62), kas izdevis arī latviešu valodas gramatiku *Gantz kurtze Anleitung Zur Lettifchen Sprache* 1685. gadā. Tomēr jau Benjamiņš Jēgers (1957) savā rakstā ir skaidri parādījis, ka

šādam apgalvojumam trūkst pamatojuma, jo latviešu teksts vārdnīcā ir stipri kļūdainš, un tā autors nevarētu būt cilvēks, kas pirms trim gadiem izdevis latviešu valodas gramatiku, kur visumā pareizi un veiksmīgi ir lietota sava laika labākā, Georga Manceļa tradīcijās balstītā ortogrāfija. 1688. gada vārdnīcas latviešu teksts ir kļūdainš gan gramatiski, gan ortogrāfiski un bieži atgādina sliktākos latviešu tekstus 16. gs. un 17. gs. sākumā vēl pirms Georga Manceļa darbības laika.

Neviennozīmīgas ir arī Liborija Depkina norādes par 1688. gada vārdnīcas autorību. Tā savas bibliotēkas grāmatu katalogā *Verzeichnüss derer Bücher so ich gehabt* (Verz), kas glabājas Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā Rīgā, viņš vienreiz to piedēvējis Dreselim (Verz 49), bet citviet minējis to bez autora (Verz 139). Savukārt analizējamajā *Lettifches Wörterbuch* manuskriptā to parasti apzīmējis ar jau minēto norādi – *Anon. Voc. u.c.*

Svarīga liecība, ka Liborijs Depkins pat vēl 1704. gadā nav zinājis, kas ir 1688. gada vārdnīcas autors, ir arī norāde *Anon.*, kas vienreiz lietota viņa veiktajos latviešu leksēmu ierakstos šai gadā izdotajā *Vocabularium pro quinta et quarta classe Scholae Rigensis...* (Vocab), proti, *Wind. Tihte. Anon. Vocab 23a; die Winde Trochlea, ae. f. Vocab 23.*

3.2.

Var piekrist Benjamiņa Jēgera (1957, 37) viedoklim, ka 1688. gadā Rīgas tipogrāfs Matiass Nellers (*Mathias Nöller*) izdevis kādu viņa rīcībā esošu vārdnīcas manuskriptu, kas acīmredzot bijis anonīms. Benjamiņš Jēgers izteicis pieņēmumu, ka vārdnīca varētu būt sarakstīta pat pirms 1621. gada, kad Rīga vēl bija Polijas pārvaldē. Ar to būtu skaidrojams poļu, nevis zviedru vārdu saraksts līdzās vācu, latīņu un latviešu valodai. Tomēr jaunākie pētījumi liek šaubīties par tik agru iespējamu 1688. gadā iespīestās vārdnīcas cilmi.

Poļu zinātnieks Vlodzimežs Gruščiņskis (*Włodzimierz Gruszczyński*), meklējot gan 1688., gan 1705. gada četru valodu vārdnīcas poļu daļas avotu, atklājis, ka vistuvākā tām ir turpat Rīgā 1688. gadā iespīestā Jana Staņislava Malčovska (*Jan Stanisław Malczowski*) vācu-poļu vārdnīciņa *Der Jugend zu Nutz Deutfch und polnifches vermehrtes und verbeffertes Vocabularium* (Gruščyński 1997, 99–109; 2000). Vārdnīcas autors ir strādājis Rīgā par pilsētas rātes tulku un poļu valodas skolotāju. Šai vārdnīcai tāpat kā 1688. gada četru valodu vārdnīcai ir trīs daļas – pirmajā ir tematiskās 27 grupās izkārtoti lietvārdi, otrā – īpašības vārdu un participu saraksts, bet trešajā – verbu saraksts.

17. un 18. gadsimta mijā Rīgā izdeva arī vēl citas līdzīga tipa vārdnīcas. Ar 1704. gadu datēta anonīma vācu-latīņu vārdnīca skolas piektās un ceturtais klases vajadzībām *Vocabularium pro quinta et quarta classe scholae Rigensis...*; bez izdošanas gada ir

vēl viena vārdnīca – *Vocabularium pro quinta classe scholae Rigensis...* Arī šīs vārdnīcas gan tematiski, gan lielā mērā leksikas izvēlē atbilst abām četru valodu vārdnīcām (Vanags 1999, 70–72; Larsson 2003, 127–133).

Apkopojot līdzšinējos pētījumus par 1688. gada četru valodu vārdnīcas iespējamām avotiem, var apgalvot, ka tās sastādītājam (vai sastādītājiem) ir bijuši vairāki avoti: pirmkārt, tematiskajām lietvārdu grupām – kāda vācu-latīņu skolas vārdnīciņa; otrkārt, Malčovska vācu-poļu vārdnīca, no kuras ņemts gan poļu teksts, gan arī adjektīvu un verbu saraksti; treškārt, skaidrs, ka latviešu tekstu visticamāk 17. gs. astoņdesmitajos gados pierakstījis kāds visai vājš latviešu valodas pratējs, kas mums tomēr palicis anonīms. Šī 1688. gada anonīmā četru valodu vārdnīciņa tad arī bijis viens no Liborija Depkina lielās vārdnīcas avotiem.

4.1.

Analizējot ko un kā Liborijs Depkins ir ņēmis no 1688. gada vārdnīcas, jāsecina, ka tie ir retāk lietojami vārdi vai neparastākas formas, kas 17. gs. beigās nav raksturīgas latviešu rakstu valodai, piemēram, *Ehrf'chkons* 'kastanis; kastaņa' LW 166, 597; *dreijeris* 'dreimanis, virpotājs' LW 314; *Kaf'jes* 'klepus' LW 597; *Ta Namnee-ziba* 'namnieku, pilsoņu kopums' LW 965; *Tihte* 'vinda' LW 1304, 1814; *Barsda* 'bārda' LW 202; *Skrohdels* 'drēbnieks' LW 1575. Starp pārņemtajām leksēmām ir arī vairāki ģermānismi (sal. Sehwers 1953, 1–166), piemēram, *dreijeris* 'dreimanis, virpotājs' (< vlv. *dreyer*) LW 314; *Mehrkaķķis* 'mērkaķis' (< vlv. *mērkatte*) LW 587; *Bliewart* 'grafīts' (< vlv. *blijgartze*) LW 702; *Nehsdohks* 'kabatlakats' (< vlv. *nēsedōk*) LW 992; *Skrohdels* 'drēbnieks' (< vlv. *schröder*) LW 1575.

Tomēr Depkins vārdus nav vienkārši pārrakstījis. To ortogrāfija lielākoties atšķiras no 1688. gada vārdnīcā redzamās un atbilst parastajai Depkina lietotajai sistēmai, sal. piemēram: *katlu kallejs* LW 109 – *Tas Kattlakalleis* Voc [B10r]; *dreijeris* LW 314 – *Tas Dreiers* Voc [A8r]; *Semmes=gabals* LW 388 – *Semesgabbels* Voc A4r; *Ta Namnee-ziba* LW 965 – *Ta Namneeciba* Voc [A9r]; *Skrohdels* LW 1575 – *Tas Scrodells* Voc [B9r].

Neti Depkins labojis arī leksēmu gramatisko formu, visbiežāk pievienojot galotni *Voc* bezgalotnes formām vai (un) arī mainot leksēmas gramatisko dzimti, piemēram, *Ehrf'chkons* LW 166, 597 – *Ta Erckskohn* Voc D6r; *Tihte* LW 1304, 1814 – *Ta Tiet* Voc C2r; *Ta S'alneeka* LW 1462 – *Ta Schalnich* Voc C5r; *Leela Grahmata* LW 218 – *Tas Lelais Gramatzs* Voc [A8r].

Otrs aspekts, kas jāatzīmē – Depkins vairākkārt vērtējis anonīmās vārdnīcas materiālu un atzinis to par sliktu, vai neatbilstošu latviešu valodai, piemēram, *Ehrf'chkons foll Anon. fejn eine. Castanie. melius Kastaņu=kohdeli, =Augli, =Reeksti.* LW 166; *leelajs Grahmats. die bibel. Anon. cur ô leela Grahmata?* LW 432; *Ugguns=Akmīns.*

Anon. malè et cap. ult: Zeets akmins. id. Anon. LW 684a; melna krihte. Kõnte blej=erz geheifen werden Anon. Bliewarts. sed male LW 702; Nehsdohks. Germ. melius azzu=drehbes Schnuptuch... Nehsdohk. deggona f'lauzamajs Auts. Anon. LW 992; Wehrmeris. Warmer. Ignitabulum. it. Ugguns Panna eine Glüt=pfanne. Karstas=Panna, Anon. mihi o placet. LW 1785. Tādos gadījumos, kā redzams, blakus lielākoties ir piedāvāts kāds cits latviešu valodas vārds vai forma, kas Depkinam šķitis vairāk iederīgs latviešu rakstu valodai.

4.2.

Tātad, ir pilnīgi skaidrs, ka Liborijs Depkins, rakstot savu *Lettifches Wörterbuch* manuskriptu, ir izmantojis anonīmo 1688. gada četru valodu vārdnīcu *Vocabularium*, kā arī ir darījis to rūpīgi un pārdomāti, par ko liecina gan uzlabotās un komentētās leksēmas viņa vārdnīcas manuskriptā, gan arī Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā esošais 1688. gada vārdnīcas defektīvais eksemplārs ar Depkina labojumiem tajā (sal. Zemzare 1961, 91–92).

THE ABBREVIATIONS ANON., ANON. VOC., ANONYM. IN LIBORIUS DEPKIN'S MANUSCRIPT LETTISCHES WÖRTERBUCH

Summary

The article concerns the abbreviations *Anon.*, *Anon. Voc.*, *Anonym.* in Liborius Depkin's (1652–1708) manuscript *Lettifches Wörterbuch*. A comparison of lexemes described with this abbreviation with other anonymous lexicographic sources of the turn of the 17–18th centuries shows clearly that the material described with *Anon.*, etc. is taken from the quadrilingual dictionary *Vocabularium* published in 1688 in Riga. The abbreviation *Anon.* used by Liborius Depkin bears witness to the fact that he did not know in 1704 who was the author of this dictionary, thereby strengthening the view already expressed earlier by Kārlis Draviņš that we can't consider Georg Dressel (1654–1698) as the author of it.

AVOTI

- LW – Lettifches Wörterbuch mehrentails aller Wörter fo in der lett. Bibel u. allen andern in der lett. Sprache ausgefer=tigten Büchern befindl. find u. aus genauer Nachfrage der lett. Sprache kündigen in Cur=u. Lieffland. [Liborija Depkina manuskripts Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.]
- Verz – Verzeichnüs der Bücher so ich gehabt. Lemsal. 1697–1709. [Liborija Depkina manuskripts Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.]
- Voc – Vocabularium wie Etzliche gebräuchliche Sachen Auff Teutfch / Lateinifch / Polnifch Und Lettifch / Auszufprechen feynd. RIGA / Gedruckt bey Georg Matth. Nöllern / 1688.

- Vocab – Vocabularium pro quinta et quarta classe Scholae Rigensis, ad captum puerorum, et idiotismum loci, adornatum recognitum & auctum. Rigae, MDCCIV. [Eksemplārs ar Liborija Depkina ierakstiem latviešu valodā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.]
- Wb – Wörter=Büchlein / Wie Etzliche gebräuchliche Sachen auff Teutfch / Schwedifch / Polnifch und Lettifch / Zu benennen leynd. RIGA / Bey Georg Matth. Nöller 1705.

LITERATŪRA

- Fennell T. G., 2003, The Latvian-German dictionary of Liborius Depkin, – Baltu filoloģija, XII (1), 47–54.
- Gruszczyński W., 1997, W poszukiwaniu polskich pierwowzorów słownika Depkina, – Acta Sueco-Polonica, V, 1996, 79–114.
- Gruszczyński W., 2000, Wokabularze ryskie na tle XVI- i XVII-wiecznej leksykografii polskiej, ASPRA, Warszawa.
- Jēgers B., 1957, Das deutsch-lateinisch-polnisch-lettische Vocabularium vom Jahre 1688, – Språkliga bidrag. Meddelanden från seminarierna i slaviska språk, jämförande språkforskning, finsk-ugriska språk och östasiatiska språk vid Lunds Universitet, II (8), 22–41.
- Larsson L., 2003, Varifrån kom svenskan? Om den svenska vokabulären i en fyrspråkig ordbok utgiven i Riga 1705, Uppsala, Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur (Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi 81).
- Sehwers J., 1953, Sprachlich-kulturhistorische Untersuchungen vornehmlich über den deutschen Einfluß im Lettischen, Berlin.
- Šiško S., 1999, Seniespiedumi latviešu valodā 1525–1855. Kopkatalogs, izstrādājis autoru kolektīvs S. Šiško vadībā, zin. red. A. Apīnis, Rīga.
- Vanags P., 1999, Wörterbüchlein. Vārdnīciņa, kā dažas parastas lietas tiek dēvētas vācu, zviedru, poļu un latviešu valodā, 1705. gadā Rīgā iznākušās vācu-zviedru-poļu-latviešu vārdnīcas faksimiliespiedums. Ar P. Vanaga komentāriem un latviešu vārdu indeksu, Stokholma.
- Zemzare D., 1961, Latviešu vārdnīcas (līdz 1900. gadam), Rīga.